

Avsnitt 68: Problematisk skolfrånvaro - samverkan på huvudmannanivå i Vaxholm

INFORÖST: Vi på Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetar för att alla barn, elever och vuxenstuderande, oavsett funktionsförmåga ska nå målen för sin utbildning. I podden förklarar, fördjupar och diskuterar vi specialpedagogik, och ger goda råd till dig som arbetar i, eller har barn som går i förskolan och skolan.

ERIKA: Hej och välkomna till Specialpedagogiska skolmyndighetens podd *Lika värde*. Vi spelar in det här samtalet på distans och om det påverkar ljudkvaliteten så vet ni vad det kan bero på. I det här avsnittet så kommer vi att ta upp ämnet problematisk skolfrånvaro med fokus på hur det kan se ut när förvaltningar och verksamheter i en kommun kraftsamlar och jobbar tillsammans och samverkar kring hur man ska jobba med den här problematiska skolfrånvaron för att vända det till att elever faktiskt kommer till sin skola. Och jag som leder det här samtalet, jag heter Erika Bergman och jobbar som pressekreterare på Specialpedagogiska skolmyndigheten. Och med mig i det här samtalet har jag Anders Roxström, förvaltningschef i Vaxholms kommun, som har jobbat mycket med de här frågorna både i sin tidigare och i sin nuvarande roll. Och med är också Helene Fägerblad på Specialpedagogiska skolmyndigheten, som ofta har både utbildningar och ger råd till skolor kring problematisk skolfrånvaro. Så varmt välkomna hit.

ANDERS: Tackar.

2022-02-14

- HELENE: Tack, tack.
- ERIKA: Och jag vill börja med att vända mig till dig, Anders, för ni har ju en struktur och ett sätt att arbeta med frågor om problematisk skolfrånvaro i Vaxholms kommun där du är verksam. Kan du berätta hur ni jobbar och vad som är bakgrunden till att ni började arbeta på det är sättet?
- ANDERS: Mm, gärna. Jag vill bara börja med, tack för att jag får vara med. Kul och väldigt viktigt ämne.
- HELENE: Mm, verkligen.
- ANDERS: Jo, men jag kom till Vaxholm augusti 2019, för då hade min företrädare drivit igenom en organisationsförändring för att just, som du var inne på, kraftsamla och sätta fokus på det här med samverkan för att ge barn och ungdomar stöd. Och då gjorde vi så i Vaxholm att vi tog över fyra tjänster från socialtjänsten, två familjehandlare och två ungdomsstödjare, till en ny enhet under utbildningsförvaltningen som heter samverkan och stöd. Och från utbildningsförvaltningen så kom då en central specialpedagog, en syv, controller särskilt stöd och ungdomsverksamheten. Och jag anställdes som enhetschef och fick i uppdrag helt enkelt att bygga samverkan och stöd för barn och ungdomar mellan 0 och 19 år. Och för att ingen skulle ramla mellan stolarna helt enkelt. Och då jobbade vi väldigt mycket med att försöka hitta olika samverkansstrukturer. Bland annat så började vi bygga en process för att ge skolorna, eleverna och föräldrarna som har ... jobbar med problematisk skolfrånvaro, vi började

bygga en process för att ge dem stöd helt enkelt. Någonting som vi i dag kallar för samverkansteamet.

ERIKA; Och med process, då menar du ... Om man nu skulle beskriva det, är det ett arbetssätt, eller vad man ska säga? Hur kan man beskriva vad det är?

ANDERS: Ja, precis. Ja, exakt, det är ett arbetssätt, där vi har helt enkelt ritat en process med rutiner för hur den här samverkan, hur det här stödet ska gå till från att skolan egentligen gör en skolpliktsanmälan till [hör inte 0:03:31] ... Eller från att de gör oss uppmärksamma på att vi har en elev här som har ... risker eller börjar få en problematisk skolfrånvaro. Och just den här vikten av att jobba med ... på ett systematiskt sätt för att hela tiden utvärdera och kunna förbättra arbetet. Och för att frigöra tid egentligen för att också vara flexibel och följa elevens behov hela tiden, för det är ju en nyckel i det här att inte göra likadant hela tiden. Så man kan säga att processen är som en ram för att kunna frigöra flexibilitet, kreativitet, hitta nya lösningar hela, hela tiden som är utifrån elevens behov.

ERIKA; Just det, precis, för jag har förstått också just att ni har jobbat mycket med att ni ska kartlägga för att åskådliggöra hur ni ska jobba tillsammans.

ANDERS: Ja.

ERIKA; Är det du pratar om nu då, att det är det som det här syftar till liksom.

- ANDERS: Ja, precis. Vi har jobbat väldigt mycket med att först identifiera vilka funktioner behöver vi ha med i det här samverkansteamet. Och sen hitta beroendet av varandra, alltså vem gör vad, för att rollerna ska också skilja sig åt så att inte två gör samma sak och så. Och sen så har vi tittat mycket på hur vi ska samarbeta, både internt i enheter, men också relaterat till skolorna och till eleverna och till föräldrarna. Och till externa aktörer, eller vad man ska kalla det för. Vi jobbar ju väldigt nära socialtjänsten i det här också, i den här processen, där de är en del i den här samverkan. Och också med andra externa aktörer. Så vi har jobbat jättemycket med att hitta systematiken, strukturen, kulturen innan vi började egentligen sjösätta det.
- ERIKA: Just det, precis, så ni fick som en karta, låter det ju nästan som då, över vilka är vi som är involverade i det här?
- ANDERS: Ja, vilka behöver vara involverade och hur ska vi göra det tillsammans?
- ERIKA: Vad tänker du, Helene? Som rådgivare så möter ju du som sagt många verksamheter, många skolor som ju jobbar med de här frågorna. Hur ser du på det och tänker kring det som Anders berättar om hur Vaxholm har gått tillväga?
- HELENE: Nej, men jag tänker just den här samverkan som är så oerhört viktig. Vi träffar ju huvudmän ... Både vi rådgivare kan träffa huvudmän, men sen har vi också samverkanskontoren som möter huvudmän kontinuerligt. Och där berättar just det där att det finns en utmaning och man vill gärna ... stödjer det här med att främja närvaro med både det åtgärdande, men också det främjande när det

gäller elevers närvaro i skolan. Men en utmaning som man ser också, det är den här samverkan med andra aktörer. För dels så har ju skolan sitt ansvar i det här med extra anpassningar och särskilt stöd och hur det fungerar i själva undervisningen och lärmiljöerna i skolan. Men sen är det den här samverkan som ganska ofta också blir väldigt viktig när det gäller till exempel pub och socialtjänst. Och jag tänker, det här såg ju även Skolverket i den här nationella kartläggningen som kom ut här i december, just att det var väldigt olika hur det där fungerar i kommunerna. Så att som Anders berättar, just det där att sätta den där kartan, att liksom titta på, vad har vi ... Identifiera de här funktionerna och vad är det vi behöver göra tillsammans och vilket ansvar har respektive och hur kan vi sen då kanske vara flexibla inom det där, när man har de där grundläggande strukturerna klara. För jag tror att det är det ... Det krävs ju, att man har den här. Och jag har lyssnat på Anders när han berättade om det här i ett webinarium vi hade och just visade den där kartan, att man kunde se vilka olika funktioner och samverkade. Och det tror jag är jätteviktigt att man får till. Och sen blir det jätteviktigt att det här implementeras hela tiden för att det här är ju ingenting som sköter sig självt, utan det är ett arbete som pågår hela tiden.

ERIKA; Mm. Men implementeras, hur menar du då? Du menar att det är någonting som man alltid gör, eller vad ...

HELENE: Ja, men precis, att det landar i respektive verksamhet, för det kan man också titta på. Huvudmän ser ju väldigt olika ut. En del har två skolor och andra har tjugo. Så att det ser ju väldigt olika ut i olika kommuner eller för enskilda

huvudmän. Men det kan också se väldigt olika ut hur rutiner och så landar i skolorna. Och jag tänker, när det är en samverkan så här, med olika externa aktörer, så behöver man ju hela tiden se till att landa i praktiken. Att man hela tiden arbetar med dem. Och också utvärderar vad som fungerar kanske, och inte fungerar. Och som man behöver skruva på. Som Anders sa, den där flexibiliteten, och att kunna vara kreativ emellan där när man märker att det kanske inte var exakt så här vi skulle göra. Vi behöver ändra lite här. Så praktiktäna, att hela tiden vara så.

ERIKA:

En sak som jag har tänkt på när man pratar om de här frågorna, om hur man kan jobba för att få ordning på den här problematiska skolfrånvaron, och samtidigt så pratar vi också mer och mer om att det är väldigt viktigt att man håller på med det förebyggande arbetet, just för att de här eleverna kan vara i riskzonen för att hamna i problematisk skolfrånvaro inte ska hamna där, och samtidigt så vet vi att vi också har många elever som redan nu sitter hemma. Hur tänker ni kring just det här att man behöver ... Man behöver ju ha båda perspektiven och hålla båda de här tankarna i huvudet samtidigt. Jag kan ibland uppleva att det blir som att pendeln svänger till det ena eller det andra. Men hur gör man både och, tänker ni? Jag frågar dig först, Anders.

ANDERS:

Jo, men jag tänker så här, jag tror att det är jätteviktigt att tydliggöra ansvar här. För skolan är ju ansvarig för närvaro. Och skolan är ansvarig för att jobba förebyggande. Det som blir en otrolig utmaning, det är ju när man ska som skola ta på sig att även jobba med den här samverkansbiten med externa aktörer. Att följa upp eleven utanför skolan till

exempel och så där. Det är ju där någonstans som en skola ... Det går inte. Man orkar inte. Det blir för mycket. Och då tänker jag så här att om jag då som representant för huvudmannen kan utifrån mitt perspektiv ge stöd till skolorna, eleven och föräldrarna, så kan skolan fokusera på mer det förebyggande arbetet med någon slags trygghet att ”jag har stöd från huvudman och vi jobbar ihop. Jag som rektor behöver inte ta ansvar utöver mitt mandat och mina resurser och befogenheter och så där. Och då menar jag att om man jobbar tillsammans i samverkan så grejar man att jobba förebyggande och åtgärdande liksom. Och en annan grej jag tänker, det är när vi nu jobbar åtgärdande tillsammans med skolan väldigt, väldigt tätt, så höjs ju medvetenheten kring den här otroligt komplexa situationen. Och det gör ju att jag menar att en ökad medvetenhet och ökad kunskap om olika verktyg och så där, det gynnar även det förebyggande arbetet.

ERIKA; Så du menar att man får syn på saker i det här när man jobbar med att faktiskt rent konkret ta steg för att en del ska komma tillbaka till skolan, då får man syn på saker som man kan lära sig av när man tänker främjande.

ANDERS: Exakt.

ERIKA; Okej.

ANDERS: Och att kanske skolan kan i tidigare skede känna att ”jag kan faktiskt be huvudman om hjälp därför att det finns stöd att få”. Och jag vill bara säga det Helene säger där, om att implemen... Ja, implementeringen är ju oerhört viktig. Och vi ... Varenda elev vi jobbar med måste vi göra en

2022-02-14

implementering av det här. Hos eleven, hos föräldrarna och skolan till viss del, som känner till arbetet, men varje elevs situation är unik, så måste det ske ett implementeringsarbete hela tiden, precis som Helene är inne på. Så att jag vill bara understryka det också.

ERIKA; Just det, för då tänker ... Du menar egentligen att ...
Varje ... För det kommer att se olika ut just för att situationerna skiljer sig åt sinsemellan.

ANDERS: Ja, exakt.

ERIKA; Hur man gör skiljer sig därför åt.

ANDERS: Exakt, exakt. Och jag kan beskriva ramarna för det här. ”Så här ser ramarna ut och nu börjar kartläggningen för just den här eleven.” Du pratade om kartläggning förut som vi har gjort för att hitta arbetssättet. Men kartläggningen för varje elev är ju helt avgörande för att kunna lyckas att få den här eleven tillbaka till skolan. Och den måste få ta tid för att reflektera, kanske testa lite, göra om, innan man bestämmer ”ja, de här åtgärderna ska vi sätta in, de här insatserna ska vi sätta in”.

ERIKA; Men jag tänker på det nu som Anders har berättat, Helene, hur upplever du att skolor och skolhuvudmän jobbar och ser på det här med att hur man kan dra lärdom av det som kanske har gjort en elev har hamnat i problematisk skolfrånvaro i sitt förebyggande och främjande arbete. Vad ser du för någonting där? Hur kan det se ut?

HELENE: Jag tror att det där är också väldigt, väldigt olika. Och det tror jag är det man ser ... Det ser ju Skolinspektionen och

Skolverket i sina rapporter också när man tittar på arbete generellt, att det ser väldigt olika ut. En del har kanske riktlinjer, men som inte alls är implementerade i skolorna. Och man kanske bara jobbar utifrån det här att man får in kartläggning, eller man får in undersökning och statistik från skolorna när det gäller hur många elever som är frånvarande. Det blir bara ett åtgärdande arbete helt enkelt som man ... Man tar del av informationen. Sen finns det ju de huvudmän som har kommit jättelångt i det här som kanske fokuserat väldigt mycket på arbetet med elevhälsan till exempel, och att man har tagit ett grepp om att utveckla elevhälsoarbetet på skolorna. Och där kan man se att det är oftast någonting som går hand i hand med det här, kanske framför allt det interna arbetet på skolorna med att främja och förebygga. Men också när det kommer till den externa samverkan, att det blir så tydligt att det finns ett stort behov där. Men det är ju även här, tänker jag, det här att ha den där strukturen klar, att man ser när ... Vad är det vi behöver göra förebyggande? Förebyggande handlar ju om att man har ringat in riskfaktorerna för frånvaron, medan det främjande handlar kanske mer om allmänna saker som trivsel och hur undervisningen och så fungerar i skolan.

ERIKA;

Just det, för det skulle faktiskt vara bra om ni kunde ge något konkret exempel på, vad kan vara förebyggande och vad kan vara främjande? Så att man förstår, vad är det för aktivitet, eller vad man ska säga, som ligger bakom det. Som exempel bara. Inte för att ni måste räkna upp hela lista, utan mer bara så man får en känsla för vad det kan handla om.

- HELENE: Det finns ju en del ... Det finns inte så mycket svensk forskning just om elevfrånvaro. Det finns några studier och så där. Men det finns ganska mycket rapporter och så finns det ju den här *Saknad* som Malin gjorde, den här SOU ... som kom 2016.
- ERIKA; Du menar Malin Gren Landell som var utredare.
- HELENE: Ja, precis. Men det är ganska tydligt vad som är riskfaktorer och vad som är främjande när det gäller det här. Och det som man behöver vara uppmärksam på är ju det här med tidiga insatser, alltså att man är väldigt snabb när en elev till exempel har ströfrånvaro. Eller när det börjar synas att det händer någonting. Därför att man ser att de tidiga insatserna, där är det betydligt lättare att göra någonting åt saken, än när elever har hamnat i frånvaro redan. Så mycket av det förebyggande kan ju vara att identifiera just det, hur är vi snabba? Vad har vi för handlingsplaner när det gäller att vi upptäcker det här? Det kan ju vara en sån sak. Medan det främjande kan vara mycket ... Sen handlar det just om trivsel eller hur det fungerar i undervisningen, att man hela tiden ... Jag tänker att det handlar om skolutveckling rent allmänt. Men för vissa ... något gymnasium till exempel såg jag att det här var främjande, att eleverna hade möjlighet att få frukost till exempel i skolan. Det här var en gymnasieskola. Så det finns ju en mängd olika saker som man behöver identifiera i sin egen verksamhet, tänker jag. Men på huvudmannanivå bör man skapa strukturer ... För jag tyckte det som Anders sa som är extremt viktigt här, och som jag tror också inte är ... kanske skiljer sig när det gäller huvudmän och rektorer och så här, det här stödet i hela

styrkedjan, att man känner att man gör det här tillsammans, för att vi ser ibland när man möter enskilda ... Det kan vara enskilda specialpedagoger som har fått ett väldigt stort ansvar för det här på en skola. Och det är inte bra, när enskilda personer känner sig utlämnade i ansvar i såna här svåra, komplexa situationer, som skolfrånvaro. Så att det där stödet behöver finnas både från personalen som möter eleverna, upp till rektor och vidare till huvudman, att man känner att ”vi gör ett gemensamt arbete kring det här hela tiden”, det tror jag är jätteviktigt.

ERIKA: Jag tycker att när jag lyssnar på er båda så trycker ni ju jättemycket på huvudmannens ansvar. Inte bara att ha koll på läget, om man säger, utan faktiskt också vara de som skapar förutsättningarna att jobba ihop med andra, och att det är svårt att lägga ansvar på en skola kanske att hinna med att vara den som samlar alla som behöver vara samlade för att jobba med en elevs problematiska skolfrånvaro. Stämmer det?

ANDERS: Absolut.

ERIKA: Men det är intressant, tycker jag, just det här med samverkan som du beskriver, Anders, för det ... Man brukar ju prata mycket om samverkan. Och själv kan jag ibland tycka att det är ganska fluffigt. Så vad är det det betyder? Och hur viktigt är det att man delar ... eller att man lyfter de här frågorna centralt, att man pratar om att främja närvaro eller problematisk skolfrånvaro? Så det låter enkelt, men samtidigt så verkar det så svårt. Vad betyder egentligen samverkan?

- ANDERS: Bra fråga. Den gillar jag.
- ERIKA; Ja, vad bra [skratt].
- ANDERS: Jag kan börja så här, att för mig är samverkan en struktur, en beslutad, överenskommen struktur, ett arbetssätt. Innanför den strukturen så samarbetar vi. Och ibland så kan jag upplever att vi blandar ihop det här med samarbete och samverkan, att det är samma sak. Och jag vill verkligen att det *inte* ska handla om den här enskilda personen som får någon slags samordnande ansvar utan tydligt mandat och befogenheter, utan som ska vara någon slags eldsjäl som är väldigt ... just hon eller han är väldigt duktig på att jobba med de här eleverna och föräldrarna. Det är någonting annat. Och en samverkan handlar om funktion. Det handlar inte om person, därför att ... Min ambition som chef behöver hela tiden vara att jobba bort mig själv genom att jag leder på ett sätt och förväntar mig att vi tillsammans här i Vaxholm bygger de här samverkansstrukturerna. Så man kan säga så här, en samverkan behöver inte betyda att man till exempel gillar varandra i ett samarbete. Det behöver inte betyda det. Det betyder däremot att den som leder och är chef i det här behöver jobba med att samarbetet är gott.
- ERIKA; Just det, precis. Det handlar om att skapa liksom ... jag vet inte, ja, men ett gemensamt bord, eller vad man ska säga, och motorvägar för hur man ska jobba ihop och vem som ska göra vad och så vidare. Men som du säger, inte personberoende utan hänger på vad man har för funktioner.
- ANDERS: Exakt. Och jag brukar alltid tänka så här, jag brukar jobba med någonting som jag kallar för teamtriangel så där. Det är

först titta på, vilka funktioner behöver vi här för att nå det här syftet? Vi har ett syfte med någonting, vi vill utveckla stödet kring problematisk skolfrånvaro. Okej. Vilka behöver vi funktioner i det? Vad bestämmer vi att den här gruppen har för mål? Och sen tittar vi på och tydliggör, vem gör vad? Behöver vi ta in specialistfunktioner kanske i vissa fall? Vi har en kärngrupp och ibland kanske vi tar in andra funktioner. Och sen det tredje, hur ska vi samarbeta? Och det handlar ju om att formulera det. Att tillsammans besluta om det. Och det handlar både om samarbete internt, men också externt. De tre delarna behöver finnas för att sen jobba systematisk i den här gruppen, i den här processen, så att man hela tiden utvär... Arbetet med varje elev utvärderar vi. Vi ber föräldrarna, eleven, skolan ge oss feedback på vad som har funkant och vad vi kan göra bättre och så där. Så att det är ständigt utvecklingsarbete.

ERIKA; Men nu sa du att det finns vissa funktioner som är en grund, men sen att ni kan plocka in andra funktioner också om ni ser att det finns behov av det. Vilka funktioner kan det vara?

ANDERS: Ja, det kan vara till exempel att vi jobbar tillsammans med pub, barn- och ungdomspsykiatri, där vi kan bjuda in dem i samverkan kring en elev.

ERIKA; Är det någonting som du vill lägga till, Helene, till det som Anders beskriver och resonerar kring här när det gäller samverkan?

HELENE: Vi ser ju ofta det här som han nämner, just det här att det kan hamna på individnivå. Och det finns ju personer som är

väldigt duktiga eller som har den här fingertoppskänslan och är bra i mötet med elever som kanske hamnat i frånvaro, men även elever med specifika behov i skolan och så. Det blir ganska lätt att man lägger ansvar på dem. Och jag tänker att det är givetvis så att man måste se till att det finns olika slags kvaliteter i människors arbete. Men jag tror att det är som Anders säger, det är oerhört viktigt att man inte hamnar i det, att det är vissa personer som ska lösa saker, utan att de här strukturerna hela tiden finns och det finns ett stöd i att utveckla det här arbetet hela tiden. Det här är ju ett professionellt arbete som kräver ganska mycket. Och ibland kan jag uppleva att ... Det är väl här samverkan blir så extremt viktig också, därför att skolpersonal har ju oftast inte rätt kompetens när det kommer till såna här komplexa frågor kring vissa elever och så, men får ofta det ansvaret. Så att jag tänker, där är också det här stödet hela vägen och tydligheten i vilka ansvarsområden man har i vikten av den här samverkan, både internt, kanske med elevhälsopersonalen, men också externt med andra aktörer.

ERIKA;

Mm, just det. Du pratade ju också om det här att det kan vara ganska komplexa frågor och att man som lärare inte har ... Man har kanske inte utbildning. Kan det handla då till exempel om att det finns en psykisk ohälsa hos en elev till exempel som man kan bli sittande med som lärare att försöka hantera. Är det det du menar då?

HELENE:

Ja, precis. Och det beror ju på hur skolan har lagt upp, om det är mentorn eller om det är specialpedagogen. Men jag tycker det är ganska ofta som man möter enskilda personer i skolorna som har fått väldigt mycket ansvar. Och kanske

2022-02-14

ibland har det fungerat bra och sen helt plötsligt fungerar det inte bra, och då blir det på något sätt som att den personen blir ålagd väldigt mycket och själv faktiskt känner en väldig stress och maktlöshet. Och det är inte rätt och det är inte bra. Och det är heller inte funktionellt att ha det på det sättet, för att det måste vara en samverkan som är mer stödjande och som är ... ja, där professionen har utvecklats i det här arbetet. Inte att en enskild individ på något sätt ska börja hantera en massa saker som man inte kanske har rätt kompetens för.

ERIKA:

Jag skulle faktiskt vilja fråga lite mer om det där, känner jag, för att jag tycker också att man ... När man följer diskussioner som kan pågå kring just den problematiska skolfrånvaron och ... Det kan ju också just handla om att man faktiskt som elev tycker att det är för svårt att gå till skolan för att ... Ja, men antingen så är det undervisningen som man känner att man inte kan tillgodogöra sig, eller att miljön är för svår liksom. Att det är för mycket intryck eller för många människor eller vad det nu kan vara. Men hur tänker du, Anders, hur kan man som skolhuvudman och rektor ge stöd till lärare då? Jag tänker, det som Helene nu har beskrivit just är ju att det kan vara en ganska svår situation man hamnar i om man känner att kanske inte har alla verktyg. Men vad ser du att vad kan man göra och vad kan man ge för stöd? Och vad behöver man ge för stöd, kanske man till och med ska säga?

ANDERS:

Jag tänker att det behöver vara väldigt tydligt för den individuella läraren vilka förväntningar hon eller han har på sig, dels från rektor, och sen från huvudman till rektor. Att

förväntningarna blir tydliga. Och vart tar jag vägen när jag känner som lärare att jag inte ... när jag känner att situationen övergår i något annat? Hur kan jag ... Hur använder jag mig av skolans elevhälsoteam? Det är jätteviktigt att läraren känner att ... vilka frågor tar jag till elevhälsoteamet? Vilka frågor tar jag till rektor? Så att rektor kan be om stöd hos huvudman, som jag har varit inne på förut, att det finns en de här röda tråden i strukturen, i samverkan och så där. Och jag tror att ... Eller tror, jag är helt övertygad om att vi, oavsett vad vi jobbar med, om vi känner att vi har ... vi känner oss trygga med vårt mandat, våra ansvarsområden och de förväntningar som vi har på oss, och vart vi tar vägen med frågor som ligger utanför, det handlar ju inte om att man som lärare ska släppa de här frågorna, det är inte det jag pratar om, utan när jag identifierar frågor som ligger utanför det jag ska klara av, vart tar jag vägen med de frågorna? Och den känslan räcker väldigt, väldigt långt, menar jag. Den trygghet att känna att ”jag är inte ensam”. Som Helene var inne på också, vi gör det här tillsammans, jag, lärarlaget, elevhälsan, rektor och huvudman.

ERIKA; Just det. Är det någonting som du vill lägga till, Helene?

HELENE: Nej, men det är väl jätteviktigt det där just att det finns någon som ... Och sen kan organisationen se olika ut, tänker jag. Men det som Anders tar upp med elevhälsan är ju ... Vi möter ju skolor ibland, och då kan man ju se att de som har elevhälsoarbetet inkluderat i den ordinarie verksamheten, alltså att elevhälsan är med tidigt. Jag har till och med varit på skolor där viss elevhälsopersonal är med

på lektioner ibland för att titta på gruppdynamik och såna saker, där känner sig ju lärarna mer trygga med att det finns ... Det finns ett stöd redan från början. Inte det här kanske att man lämnar över. Sen kan det ju vara såna situationer som kommer när det blir för komplext och svårt. Och då ska det ju vara tydligt, det här tillhör inte mig. Som du nämnde till exempel kanske, om man ser att det är mycket kring psykisk ohälsa och så, så är det andra professioner som behöver komma in mer aktivt. Men jag tror att det där är jätteviktigt, just som nämns också, med det där stödet hela tiden. Sen kan det finnas olika, att det finns vissa skolor som har heltidsmentorer, elevcoacher. Jag tror inte det finns en organisatorisk lösning på saker, men det behöver finnas tydliga strukturer hela vägen upp till huvudman.

ERIKA; Man ska veta vart man kan vägen med sina frågor och att det ska finnas ett stöd då.

HELENE: Ja, och att det finns det tidigt. För att man ser lite grann det här, det är ganska vanligt det här ”nej, nu har jag fått nog av det här, nu ska jag lämna över”, och det är inte heller ... Utan lär... Alltså all ... Man behöver ju vara med i sitt eget ansvarsområde, så att säga, hela tiden. För det där att lämna över när på något sätt man har fått nog, det är inte heller en bra lösning ofta, utan det är ett tillsammansarbete, fast man ska känna att man mäktar med utifrån sitt eget ansvarsområde.

ERIKA; Jätteintressant, tycker jag, och ett otroligt bra exempel att få ta del av. Men om den som lyssnar nu blir inspirerad och intresserad av det här som du berättar, Anders, om ... Jag

tänker, det här riktas ju mycket till huvudman faktiskt, men om man då tänker att ”ja, men vi skulle vilja komma i gång med ett liknande arbete”, men vad behöver man ha för förutsättningar då för att kunna göra det som ni gör i Vaxholm, tänker du, Anders?

ANDERS: Mm, då vill jag spinna vidare på det Helene var inne på, att det finns inte en lösning, utan det kan, och det kommer behöva se olika ut, därför att det är så olika storlekar och organisationer och allt så här. Och jag tänker att steg ett är att faktiskt titta på, vilka förutsättningar har vi i dag? För jag är inte helt säker på att man alltid identifiera det. Och lägga upp på bordet, ”de här förutsättningarna har vi, vi vill göra det här. Hur långt kommer vi med de här förutsättningarna?” Och jag tänker också att det som jag brukar vara tydlig med också är att jag ... vi i Vaxholm lever inte med något facit, utan jag tror jättemycket på att föra dialog, så att jag är glad att den här frågan lyfts här så att jag kan bjuda in andra som eventuellt lyssnar på det här att höra av sig, så jag får höra goda tips från er. För att många kommuner i Sverige gör ju otroligt bra arbeten kring problematisk skolfrånvaro. Vi i Vaxholm gör det på vårt sätt. Men jag tror att erfarenhetsutbyte, ge varandra tips, vara nyfiken så där tror jag också är viktigt. Att ställa frågor och vara öppen med, ”de här förutsättningarna har vi i den här kommunen. Du som har gjort det här då, i Vaxholm till exempel, vad ser du när jag berättar om våra förutsättningar?”

ERIKA; Finns det någonting som du ser, Helene, i det som Vaxholm har gjort, som du tänker att ”ja, men det här skulle också

2022-02-14

andra huvudmän kunna dra lärdom av i sitt arbete med problematisk skolfrånvaro? Och för den delen skolor också, tänker jag.

HELENE: Framför allt är det väl den här tydligheten som finns. Den här kartan tycker jag ... som Anders visade, som både visuellt blir tydlig, men också blir väldigt tydlig när han berättar om det i praktiken, hur det går till. Och sen så upplever ju jag den här närheten. Att huvudman finns delaktig. Och jag tror att det här är väldigt viktigt, för det där kan man uppleva skillnad på vissa skolor, att det kan ha varit ett väldigt stort glapp bara mellan rektor och lärare till exempel i vissa frågor, medan i andra skolor finns det en närhet. Och jag tänker att den här närheten till varandra i hela styrkedjan, den här dialogen som måste ske kontinuerligt, för att på något sätt utvärdera de här strukturerna, den skapar ju en trygghet. Och den skapar ju också förutsättningar för att utveckla arbetet, tänker jag. Så att den är ju jätteviktig.

ERIKA; Finns det stöd att få från oss också, tänker jag, om man lyssnar på det här? Vad kan vi göra då som myndighet, som stödjande myndighet?

HELENE: Ja, men absolut, och vi kommer att ha webinarium framöver också och prata just om det här, huvudmans systematiska arbete. Och Anders kommer att vara med och även andra kommuner och berättar. Just det här att man berättar ”så här kan man göra. Vad kan ni ta av det här och få inspiration och arbeta vidare?” Sen tar vi också ... Vi får ju förfrågningar för enskilda elever eller skolor som vill utveckla sitt arbete kring det här, och då är det ju fråga en

rådgivare eller specialpedagogiskt stöd som man söker, så gör ju vi olika insatser. Och vi har flera skolor nu som har använt ett kartlägningsmaterial också som vi har delgett, just för att de ska kunna kartlägga sin egen verksamhet. Vad specifikt behöver vi titta närmare på för att utveckla arbete kring ... och främja och förebygga åtgärderna och så där?" Så att det finns en mängd olika ... Men framför allt specialpedagogiskt stöd är ju vägen in, om man inte på huvudmannanivå vill delta i de här webinarier.

ERIKA: Var någonstans befinner ni er nu på er resa, Anders? Har ni fler steg som ni kommer att ta i ert arbete?

ANDERS: Ja, vi befinner oss nu i att det ... Ramverket sitter, processen sitter. Nu är det den här flexibiliteten, kreativiteten som vi jobbar med. Nu är det en ny enhetschef för samverkan och stöd och hon har bidragit med att fördjupa vissa delar. Vi lägger mer kraft och tid i kartläggningen, analysarbetet, nu, innan vi går in med insatser. Jag märker också hur ... Vi jobbar med kontaktpersoner. Varje elev och familj får en kontaktperson från den här enheten som försöker hålla ihop allt. Och eftersom jag lärde känna dem under min tid som enhetschef, så har jag kontakt med dem fortfarande. Och jag är så otroligt imponerad över hur deras kompetens hela tiden utvecklas tack vare att vi har de här ramarna och att de får tid att vara kreativa att hitta lösningar för den specifika eleven. Och jag kan bli alldeles berörd av när de berättar hur de har jobbat med den här eleven för att få henne eller honom att må lite, lite bättre. För det är ju det också som vi inte får glömma, att i början så kan det inte få handla om att

man måste tillbaka till skolan, därför att de här eleverna mår ofta så dåligt, så att det blir bara ytterligare press. Utan det handlar om att ... Det första målet måste vara att få eleven att må lite, lite bättre. Och det kan ta flera månader. Hur våra medarbetare här jobbar med det, det är ... Jag är otroligt imponerad över det. Så där någonstans befinner vi oss. Och jag ska också säga en grej, att vi har våra skolor också som försöker hela tiden möta upp det här genom att å sin sida då utveckla resurserna för att ... ja, se tidigare signaler, sätta in tidigare insatser i skolan. Och som också då kan möta upp tydligare när vi kommer in med huvudmannastödet.

ERIKA; Jättespännande.

ANDERS: Ja, det är det.

ERIKA; Ja, verkligen. Det har varit jätteintressant att få ta del utav den här resan som ni har gjort i Vaxholm. Jag hoppas verkligen att det har fått väcka många tankar också hos de som lyssnar. Så jag vill verkligen säga stort tack till dig, Anders Roxström, förvaltningschef i Vaxholms kommun, och till dig, Helene Fägerblad, rådgivare på Specialpedagogiska skolmyndigheten för att ni var med i det här samtalet. Det har väckte många tankar, tycker jag.

ANDERS: Tack själv.

HELENE: Tack själv.

ERIKA; Och så vill jag också säga till dig som har lyssnat och som vill veta mer om de här frågorna, att jag vill tipsa om att det finns mer att hitta på vår webbplats, www.spsm.se, för där

finns det ... Dels finns det webbsidor, mer kunskap kring problematisk skolfrånvaro, och så finns det också länkar om hur man ... Du kan hitta länkar till hur man kan söka stöd hos oss. Och där finns också samlat de kurser och webinarietillfällen som vi har för fortbildning och mer kunskap. Bland annat det som Helene berättar om här, som rör just barn och elever i behov av stöd och där det också kan finnas en problematisk skolfrånvaro. Så gå in där, för där tror jag att det finns mycket matnyttigt att hitta. Och där kan man också hitta våra poddavsnitt samlade för dig som vill lyssna på fler samtal. Så med de orden säger vi tack och hej.

[musik]

INFORÖST: Tack för att du lyssnat på Specialpedagogiska skolmyndighetens podd. Fler avsnitt kan du hitta på vår webbplats och där poddar finns. Om du vill veta mer om oss och vilket stöd vi erbjuder, gå in på vår webbplats spsm.se. Följ oss även på Facebook, Twitter och Instagram.